

Seksistische stereotypering

Prevalentie en impact van discriminerende
gendernormering voor vrouwen.

Inhoud

Prevalentie en impact van discriminerende gendernormering voor vrouwen.....	1
Inleiding.....	3
De GSNI: Gender Sociale Normen Index.....	3
Prevalentie van discriminerende gendernormering voor vrouwen wereldwijd.....	4
Prevalentie naar sekse (wereldwijd).....	4
Prevalentie naar domein (wereldwijd).....	5
Prevalentie naar sekse en domein (wereldwijd).....	5
Evolutie in de periode 2010-2022 (wereldwijd).....	6
Discriminerende gendernormering voor vrouwen in Europa.....	6
Prevalentie naar domein (Europa).....	8
Prevalentie naar sekse en domein (Europa).....	11
Prevalentie in de periode 2017-2022 (Europa).....	12
Impact van discriminerende gendernormering en de weg naar gelijkheid.....	15

Inleiding

Vrouwen hebben dezelfde rechten en vrijheden als mannen. Dit is vastgelegd in de Universele verklaring van de rechten van de mens (1948) en werd uitgediept in meerdere verdragen en beleidsengagementen, zoals: het [Vrouwenrechtenverdrag](#), de Verklaring en aanbevelingen van de [Vierde Wereldvrouwenconferentie](#) (Peking, 1995) en [Agenda 2030](#), met daarin SDG's 5: die tegen 2030 gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes vooropstelt (SDG 5).

De verwezenlijking van alle mensenrechten voor alle vrouwen ligt echter nog lang niet in het verschiet. Eén van de verklaringsgronden is de omvang en hardnekkigheid van discriminerende gendernormeringen en beperkende stereotyperingen: vooringenomen opvattingen en sociale waarden, (ja) zelfs ronduit seksistische en misogynie ideeën en opinies over vrouwen, hun rechten en rol in de samenleving.

Discriminerende gendernormeringen vormen wereldwijd een belangrijk obstakel voor het bereiken van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes. Beperkende vooroordelen liggen aan de bron van wereldwijde schendingen van de mensenrechten van vrouwen: hun politieke rechten, economische rechten, sociale rechten, vrijheidsrechten, seksuele rechten, hun rechten om een eigen levenskeuze te maken en hun recht op fysieke integriteit. In dit artikel geven we een overzicht van enkele gangbare discriminerende normeringen over vrouwen aan de hand van de bevindingen uit de [Index over sociale normen](#) (GSNI) van het VN Fonds voor bevolking en ontwikkeling (UNDP).¹

De GSNI: Gender Sociale Normen Index

De [Gender Social Norms Index](#) (GSNI) werd voor het eerst gepubliceerd in het Human Development Report van 2019.² De Index meet de prevalentie van gangbare sociale normen en opvattingen over vrouwen die gendergelijkheid belemmeren op vier voor empowerment van vrouwen belangrijke domeinen: politiek, onderwijs, economie en fysieke integriteit.

De Index gebruikt hiervoor zeven indicatoren.³ Deze komen overeen met zeven vragen uit de [World Values Survey](#),⁴ waarin gepeild wordt naar attitudes van mensen over rollen, rechten en deskundigheid van vrouwen en waarin de respondenten moeten aangeven in welke mate ze het eens dan wel oneens zijn met volgende stellingen, inzake:

- **politieke gelijkheid:**
 - mannen zijn betere politieke leiders dan vrouwen.
 - dat vrouwen dezelfde rechten hebben als mannen is essentieel voor de democratie.
- **gelijkheid op vlak van onderwijs:**
 - universitaire studies zijn belangrijker voor een man dan voor een vrouw.
- **economische gelijkheid:**
 - mannen zouden meer recht op een job moeten hebben dan vrouwen.
 - mannen zijn betere bedrijfsleiders dan vrouwen.
- **fysieke integriteit:**
 - volmacht voor partnergeweld op vrouwen.
 - volmacht over reproductieve rechten van vrouwen.

In 2023 publiceerde UNDP het tweede GSNI verslag, waarin de gegevens van de zevende World Value Survey bevraging ([wave 7 2017-2022](#)) naar sociale waarden verwerkt zijn. Het rapport schetst de spreiding van

¹ UNDP (United Nations Development en Population Fund), 2023, [Gender Social Norms Index \(GSNI\): Breaking down gender biases. Shifting social norms towards gender equality; voorts genoteerd als GSNI 2023](#).

² UNDP, [Human Development Report 2019](#), Beyond income, beyond averages, beyond today: inequalities in human development in the 21st century, Chapter IV, December 2019.

³ Zie box 1 in [GSNI 2023](#).

⁴ De [World Values Survey](#) is een uitgebreid onderzoeksprogramma dat gegevens uit meer dan 80 landen bijeenbrengt en gangbare opvattingen van ruim 85% van de wereldbevolking over diverse onderwerpen in beeld brengt. De eerste bevragingen dateren van 1981. De laatste enquête ([wave 7](#)) dekt de periode 2017-2022. Voor de volgende bevraging (wave 8) is [samenwerking](#) met de [European Values Study](#) voorzien.

beperkende gendernormeringen en stereotyperingen voor en over vrouwen en beschouwt de impact daarvan op gendergelijkheid en empowerment, met bijzonder aandacht voor vooroordelen over economisch en politieke empowerment van vrouwen.

De bevindingen zijn soms ronduit choquerend. En hoewel de situatie ernstig is, blijkt ze niet hopeloos: ook diepgewortelde, algemeen aanvaarde sociale opvattingen kunnen veranderen. In het rapport wordt aangegeven hoe deze verandering gestimuleerd kan worden en op welke manier discriminerende gendernormeringen en stereotyperingen m.b.t. vrouwen best aangepakt kunnen worden.

Prevalentie van discriminerende gendernormering voor vrouwen wereldwijd

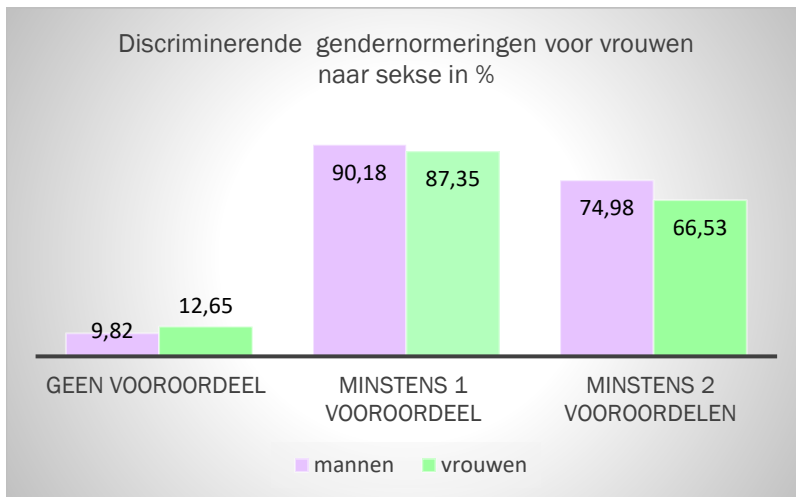
Beperkende genderstereotyperingen en -normeringen komen wereldwijd voor: in rijke én arme landen, in landen met een lage én met een hoge menselijke ontwikkelingsindex (HDI), in alle inkomensniveaus en in alle culturen. Het is geen marginaal of specifiek cultuurgebonden fenomeen, maar een grenzen- en klasseoverschrijdend probleem. Wat niet wegneemt dat het in bepaalde landen merkbaar meer voorkomt.

Globaal heeft zowat 90% van de wereldbevolking minstens één discriminerende vooringenomenheid over vrouwen.⁵ In 15% van de bevroegde landen heeft zowat de hele bevolking (meer dan 99%) minstens een discriminerend vooroordeel over vrouwen.⁶ Zelfs binnen de top vijf van landen met de minste gendervooringenomenheid tegenover vrouwen houdt nog steeds gemiddeld meer dan 28% van de mensen er minstens één beperkende normering voor vrouwen op na.

De landen met de minste vooroordelen zijn: Nieuw Zeeland, Zweden, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Australië, met respectievelijk 72,61%, 72,09%, 70,04%, 69,36% en 65,17% van de populatie die er geen enkel vooroordeel op na houdt.⁷

Prevalentie naar sekse (wereldwijd)

Wereldwijd hebben mannen meer discriminerende opvattingen over vrouwen dan vrouwen over vrouwen.⁸ Maar ook vrouwen scoren zeer hoog op deze genderdiscriminatieschaal.

De hoge prevalentie van seksistische vooroordelen bij zowel mannen als vrouwen wijst erop dat we te maken hebben met algemeen sociaal aanvaarde gendernormeringen voor vrouwen.

⁵ Zie figuur 1 in [GSNI 2023](#).

⁶ Enquêtes afgenomen in de periodes 2010-2014 en 2017-2022. Beschikbare data voor 80 landen. Zie figuur A1 in [GSNI 2023](#).

⁷ Zie tabel A1 in [GSNI 2023](#).

⁸ Alleen binnen de categorie 'minstens één vooringenomenheid' scoren vrouwen in enkele landen hoger op de discriminatieschaal dan mannen. Met uitzondering van Columbia zijn dit stevast landen waar zowat de totale bevolking (98,80 à 99,82%) beperkende gendernormen en -stereotypen m.b.t. vrouwen aanhangt.⁸

Prevalentie naar domein (wereldwijd)

Er zijn grote verschillen in discriminerende gendernormering naargelang het politieke, educatieve, economisch gelijkheid, rechten en empowerment van vrouwen betreft, dan wel fysieke integriteit en reproductieve autonomie.

Op gebied van **onderwijs** zijn er het minste vooroordelen. 28,07% van de bevroagde personen meent dat universitair onderwijs belangrijker is voor mannen dan voor vrouwen: 24,93% vrouwen en 31,23% mannen.

Op vlak van **politieke en economische rechten en empowerment** houdt zowat 60% van de wereldbevolking er discriminerende gendernormeringen voor vrouwen op na.

- 49% gelooft dat mannen betere politieke leiders zijn dan vrouwen en slechts 27% van de bevroagden vindt het essentieel voor de democratie dat vrouwen en mannen gelijke rechten hebben.
- 43% van de wereldbevolking is ervan overtuigd dat mannen betere bedrijfsleiders zijn dan vrouwen en 46% stelt dat mannen meer recht op een job zouden moeten hebben dan vrouwen.
- 57,34% van de vrouwen en 65,07% van de mannen hebben minstens één discriminerend vooroordeel over politieke rechten en empowerment van vrouwen.
- 54,50% vrouwen en 64,74% mannen heeft minstens één beperkend vooroordeel op gebied van economisch rechten en empowerment.

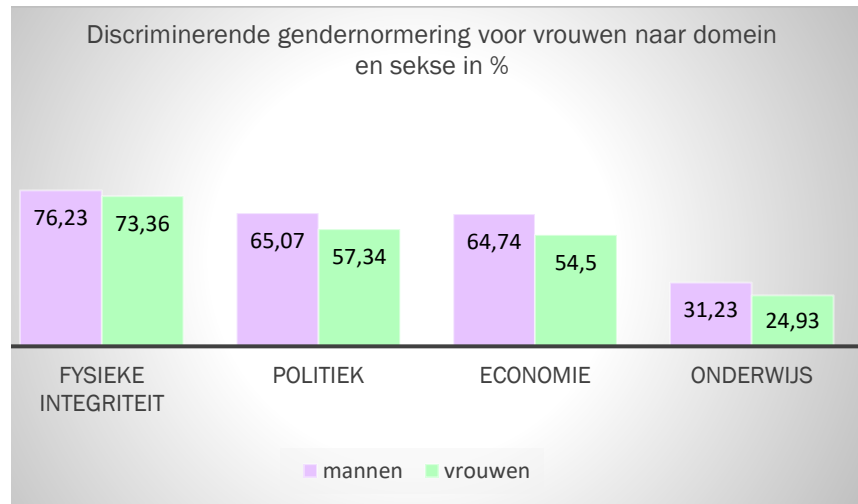
De meest onthutsende scores betreffen echter de **fysieke integriteit** van vrouwen, hun recht op vrijheid van partnergeweld en hun recht op reproductieve autonomie. Wereldwijd stemt 73,36% van de vrouwen in met de opvatting dat partnergeweld en/of zeggenschap van mannen over de reproductieve rechten van vrouwen geoorloofd is; bij mannen is dit 76,23%.⁹

Prevalentie naar sekse en domein (wereldwijd)

Mannen hebben meer beperkende gendervooringenomenheid over vrouwen dan vrouwen over vrouwen. Maar ook vrouwen scoren zeer hoog op deze discriminatieschaal. De verschillen tussen mannen en vrouwen variëren tussen de 10,24% voor wat betreft economisch gelijke rechten tot 2,87% voor wat betreft fysieke integriteit.

Opvallend is het kleine verschil in standpunten van vrouwen en mannen over fysieke integriteit.

Zowat driekwart van de respondenten meent dat partnergeweld kan en/of dat vrouwen niet zelf over hun reproductie mogen beslissen.

De hoge prevalentie bij zowel mannen als vrouwen geeft aan dat we te maken hebben met algemeen aanvaarde gendernormeringen en stereotypering m.b.t. vrouwen.

⁹ Zie figuur 2 in [GSNI 2023](#).

Evolutie in de periode 2010-2022 (wereldwijd)

Het ongelijkheidsdenken over vrouwen en mannen is diepgeworteld in de samenleving. Discriminerende genderstereotypen en -normeringen houden hardnekkig stand in de tijd.¹⁰ Uit de bevestigingen blijkt dat hierin in de laatste 12 jaar weinig veranderd opgetreden is.

Discriminerende gendernormeringen voor vrouwen in de periode 2010-2022		
	Bevestiging 2010-2014	Bevestiging 2017-2022
Geen vooroordelen	13,09%	15,42%
Minstens 1 vooroordeel	86,91%	84,58%
Minstens 2 vooroordelen	65,35%	63,16%

Er is wel wat vooruitgang geboekt, maar dit proces verloopt uiterst traag. Dit geldt ook indien we de evolutie vanuit sekseperspectief bekijken: zowel bij mannen als bij vrouwen is er een lichte verbetering opgetreden en daalde het aandeel personen met discriminerende genderopvattingen over vrouwen.¹¹

Discriminerende gendernormeringen voor vrouwen in de periode 2010-2022 naar sekse				
	Bevestiging 2010-2014		Bevestiging 2017-2022	
	M	V	M	V
Geen vooroordelen	10,48%	15,56%	13,47%	17,04%
Minstens 1 vooroordeel	89,52%	84,44%	86,53%	82,96%
Minstens 2 vooroordelen	70,36%	60,70%	67,81%	59,23%

Discriminerende gendernormering voor vrouwen in Europa

Bij de enquêtes over sociale waarden (*WVS*) waren in de periode 2005-2022 in totaal tweeëntwintig Europese landen betrokken: Andorra, Bulgarije, Cyprus, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Nederland, Noorwegen, Polen, Roemenië, Servië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland.¹²

Uit de bevestigingen blijkt dat discriminerende gendernormeringen wijd verspreid zijn onder de Europese bevolking. Er zijn wel grote verschillen tussen de landen. De resultaten variëren van 27,91% van de bevolking met minstens één discriminerend vooroordeel over vrouwen in Zweden tot meer dan driekwart van de bevolking in Bulgarije, Cyprus, Estland, Polen, Roemenië, Servië, Slowakije en Tsjechië.

In de tabel hieronder vindt u de resultaten van deze bevestigingen naar omvang van de frequentie vooringenomenheden over vrouwen per land: het aandeel van de bevolking met minstens één en met minstens twee vooroordelen, waarbinnen telkens aangegeven wordt wat het verschil in aandeel is tussen vrouwen en mannen.

¹⁰ GSNI 2023.

¹¹ Cijfers op basis van de vergelijking van de bevestiging 2010-2014 met die van de bevestiging 2017-2022 voor 38 landen van de World Values Survey (goed voor 47% van de wereldbevolking). Zie tabellen A3a en A3b in *GSNI 2023*.

¹² De periodes waarin de data van Europese landen verzameld werden zijn: 2005-2009 (Bulgarije, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Noorwegen en Zwitserland), 2010-2014 (Estland, Slovenië, Spanje, Zweden) en 2017-2022 (Andorra, Cyprus, Tsjechië, Duitsland, Griekenland, Nederland, Roemenië, Slowakije, Verenigd Koninkrijk).

Aandeel Europeanen met discriminerende gendernormeringen voor vrouwen in 2005-2022				
	<u>% van de bevolking met minstens 1 discriminerende normering</u>		<u>% van de bevolking met minstens 2 discriminerende normeringen</u>	
Andorra	<u>46.46%</u>		<u>15.49%</u>	
	40,71 % vrouwen	44,15 % mannen	13,36 vrouwen	17,54 mannen
Bulgarije	<u>76.37%</u>		<u>43.30%</u>	
	67,22% vrouwen	87,19% mannen	31,13% vrouwen	57,66% mannen
Cyprus	<u>80.48%</u>		<u>57.86%</u>	
	77,50% vrouwen	83,75% mannen	52,27% vrouwen	64,00% mannen
Duitsland	<u>37.45%</u>		<u>13.24%</u>	
	33,06% vrouwen	42,12% mannen	9,96% vrouwen	16,79% mannen
Estland	<u>76.77%</u>		<u>52.09%</u>	
	72,87% vrouwen	82,00% mannen	46,01% vrouwen	60,25% mannen
Finland	<u>51.63%</u>		<u>23.08%</u>	
	45,69% vrouwen	58,22% mannen	18,04% vrouwen	28,67% mannen
Frankrijk	<u>56.47%</u>		<u>27.87%</u>	
	56,19% vrouwen	56,77% mannen	25,15% vrouwen	30,79% mannen
Griekenland	<u>64.00%</u>		<u>35.91%</u>	
	55,21% vrouwen	73,98% mannen	24,27% vrouwen	43,13% mannen
Hongarije	<u>67.23%</u>		<u>41.67%</u>	
	62,58% vrouwen	72,73% mannen	32,85% vrouwen	52,09% mannen
Italië	<u>61.58%</u>		<u>27.59%</u>	
	57,95% vrouwen	65,39% mannen	22,05% vrouwen	33,41% mannen
Nederland	<u>30.64%</u>		<u>11.16%</u>	
	27,21% vrouwen	34,41% mannen	7,66% vrouwen	15,01% mannen
Noorwegen	<u>40.93%</u>		<u>15.70%</u>	
	38,37% vrouwen	43,46% mannen	12,45 vrouwen	18,91% mannen
Polen	<u>80.43%</u>		<u>50.41%</u>	
	78,73% vrouwen	82,57% mannen	48,66% vrouwen	52,60% mannen
Roemenië	<u>85.84%</u>		<u>61.75%</u>	
	82,15% vrouwen	91,65% mannen	54,66% vrouwen	72,91% mannen
Servië	<u>76.11%</u>		<u>45.11%</u>	
	68,58% vrouwen	84,38% mannen	37,79% vrouwen	53,15% mannen

Slovakije	<u>86,53%</u>		<u>68,27%</u>	
	81,90% vrouwen	91,87% mannen	60,52% vrouwen	77,18% mannen
Slovenië	<u>58,77%</u>		<u>28,18%</u>	
	53,28% vrouwen	66,58% mannen	21,58% vrouwen	37,40% mannen
Spanje	<u>50,74%</u>		<u>26,01%</u>	
	49,23% vrouwen	52,32% mannen	24,04% vrouwen	28,08% mannen
Tsjechië	<u>77,69%</u>		<u>59,26%</u>	
	71,10% vrouwen	85,52% mannen	48,54% vrouwen	72,01% mannen
UK	<u>29,60%</u>		<u>9,35%</u>	
	27,15% vrouwen	32,35% mannen	6,90% vrouwen	12,68% mannen
Zweden	<u>27,91%</u>		<u>9,91%</u>	
	26,57% vrouwen	29,47% mannen	7,45% vrouwen	12,77% mannen
Zwitserland	<u>54,86%</u>		<u>25,90%</u>	
	54,02% vrouwen	55,86% mannen	24,63% vrouwen	27,44% mannen

Gemiddeld heeft 60,02% van de Europese bevolking één discriminerend gendervooroordeel over vrouwen. Iets meer dan een derde van de Europese bevolking, 34,05% heeft minstens twee discriminerende vooringenomenheden over vrouwen.¹³

Slechts in vijf landen – Zweden, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Duitsland en Noorwegen – heeft minder dan de helft van de bevolking één discriminerend vooroordeel over vrouwen. In zes landen – Cyprus, Estland, Polen, Roemenië, Slovakije en Tsjechië – heeft meer dan de helft tot zelfs meer dan zestig procent van de bevolking minstens twee discriminerende vooroordelen over vrouwen.

Het aandeel van mannen met discriminerende vooroordelen over vrouwen ligt steevast hoger dan het gemiddelde aandeel van de bevolking. Mannen hebben in alle gevallen ook meer beperkende vooringenomenheden over vrouwen dan vrouwen over vrouwen, met soms een kloof van meer dan 10% tussen vrouwen en mannen in Cyprus, Estland en Finland en zelfs van meer of bijna 20% in Bulgarije, Griekenland, Hongarije, Tsjechië en Roemenië.

In landen waar discriminerende gendernormen minder voorkomen zijn de verschillen in opvatting tussen vrouwen en mannen doorgaans kleiner dan in landen waar beperkende stereotypering van vrouwen meer voorkomt.

Prevalentie naar domein (Europa)

In alle Europese landen komt discriminerende gendernormering het minst voor op vlak van **onderwijs**. Er bestaan wel grote verschillen tussen landen: van minder dan 5% van de bevolking met een vooroordeel op dit domein in Andorra, Duitsland, Nederland, Zweden, Verenigd Koninkrijk, en Noorwegen tot bijna 20% van de bevolking in Roemenië, meer dan een 25% in Tsjechië en bijna één derde van de bevolking in Slovakije.

¹³ Dit is het gemiddelde aandeel voor alle betrokken Europese landen gedurende de periode 2005-2022. Eigen berekening van de gemiddelden op basis van de gegevens uit [GSNI 2023](#).

In onderstaande tabel vind je een overzicht van de drie meest voorkomende vormen van discriminerende genderstereotypen naar aandeel van de bevolking in Europa dat van mening is dat:

- mannen betere politieke leiders zijn dan vrouwen en/of dat gelijke rechten voor vrouwen niet essentieel is voor de democratie;
- mannen meer recht hebben op betaalde arbeid en/of dat mannen betere zaakvoerders zijn;
- partnergeweld aanvaardbaar is en/of dat vrouwen niet autonoom over hun voortplanting mogen beslissen. ¹⁴

Aandeel Europeanen met discriminerende gendernormeringen voor vrouwen naar domein en sekse in de periode 2005-2022

	Politiek	Economisch	Fysieke integriteit
Andorra	<u>23,50%</u>	15,90%	20,76%
Bulgarije	<u>55,46%</u>	37,33%	41,33%
Cyprus	49,03%	52,74%	<u>57,59%</u>
Duitsland	13,18%	15,37%	<u>23,06%</u>
Estland	<u>58,82%</u>	46,97%	37,55%
Finland	25,56%	24,29%	<u>30,19%</u>
Frankrijk	<u>36,34%</u>	26,21%	22,95%
Griekenland	29,34%	<u>46,48%</u>	30,56%
Hongarije	<u>44,29%</u>	39,85%	31,53%
Italië	19,24%	29,72%	<u>45,50%</u>
Nederland	<u>20,76%</u>	7,96%	17,69%
Noorwegen	19,48%	<u>22,07%</u>	16,77%
Polen	48,80%	44,41%	<u>55,04%</u>
Roemenië	51,71%	53,49%	<u>62,05%</u>
Servië	45,49%	30,57%	<u>54,16%</u>
Slovakije	<u>62,06%</u>	60,02%	51,93%
Slovenië	<u>34,72%</u>	26,13%	30,91%
Spanje	<u>30,61%</u>	20,18%	29,23%
Tsjechië	<u>63,54%</u>	49,91%	43,03%
UK	<u>20,86%</u>	10,37%	8,23%
Zweden	<u>15,77%</u>	8,91%	14,31%
Zwitserland	21,40%	29,38%	<u>29,51%</u>

¹⁴ De meest voorkomende vorm van seksistische stereotypering van vrouwen in een land is onderlijnd.

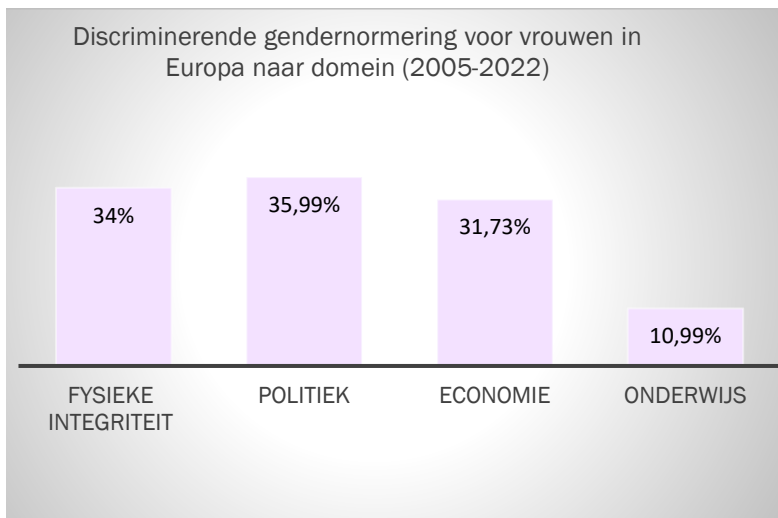
Politieke genderbias komt globaal het meest voor. Dit komt op de eerste plaats in twaalf van de tweeëntwintig betrokken landen, zijnde in: Andorra, Bulgarije, Estland, Frankrijk, Hongarije, Nederland, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Gespreid over alle landen heeft gemiddeld 35,99% van de bevolking een discriminerende gendernormering over vrouwen op dit domein. In zeven landen gaat het zelfs om bijna tot meer dan de helft van de bevolking, met uitschieters van meer dan 60% in Slowakije en Tsjechië. De beste resultaten werden gemeten in Duitsland en Zweden, met respectievelijke scores van 13,18% en 15,77% van de bevolking met beperkende vooringenomenheid op dit domein.¹⁵

Gespreid over alle betrokken Europese landen heeft gemiddeld 34% van de bevolking een beperkende vooringenomenheid over vrouwen in verband met **fysieke integriteit**. Dit komt het meest voor in negen landen: Cyprus, Duitsland, Finland, Italië, Polen, Roemenië, Servië, Tsjechië en Zwitserland. In vijf van deze landen gaat het zelfs om meer dan de helft van de bevolking, met als uitschieter Roemenië waar 62,05% van de bevolking van mening is dat vrouwen niet autonoom over hun reproductie mogen beschikken en/of dat partnergeweld geoorloofd is.

In twee landen, Griekenland en Noorwegen, is discriminerende gendernormering op **economisch** vlak de meest voorkomende vooringenomenheid over vrouwen. In Griekenland ligt het aandeel van de bevolking met een vooroordeel op dit vlak ruimschoots boven het Europese gemiddelde; in Noorwegen ligt dit merkkelijk lager dan het Europese gemiddelde van 31,73% van de bevolking.

In drie Europese landen koestert meer dan de helft van de bevolking een beperkende genderstereotypering op economisch gebied. Met name in Cyprus, Roemenië en Slowakije menen respectievelijk 52,74%, 53,49% en 60,02% van de bevolking dat mannen meer recht hebben op een betaalde job dan vrouwen en/of dat mannen betere bedrijfsleiders zijn dan vrouwen. Tsjechië met een score van 49,91% schurkt daar dicht tegen aan.

Meer dan één op drie Europeanen meent dat mannen betere politieke leiders zijn dan vrouwen en/of dat gelijke rechten voor vrouwen niet essentieel is voor de democratie.

Meer dan één op drie Europeanen oordeelt dat partnergeweld verantwoord kan zijn en/of dat vrouwen niet het recht hebben om zelf over hun voortplanting te beslissen.

Bijna één op drie Europeanen stelt dat mannen meer recht hebben op een betaalde job dan vrouwen of dat mannen betere zaakvoerders zijn.

¹⁵ Alle vermelde gemiddelden m.b.t. Europa zijn eigen berekeningen op basis van de gegevens uit GSNI 2023.

Prevalentie naar sekse en domein (Europa)

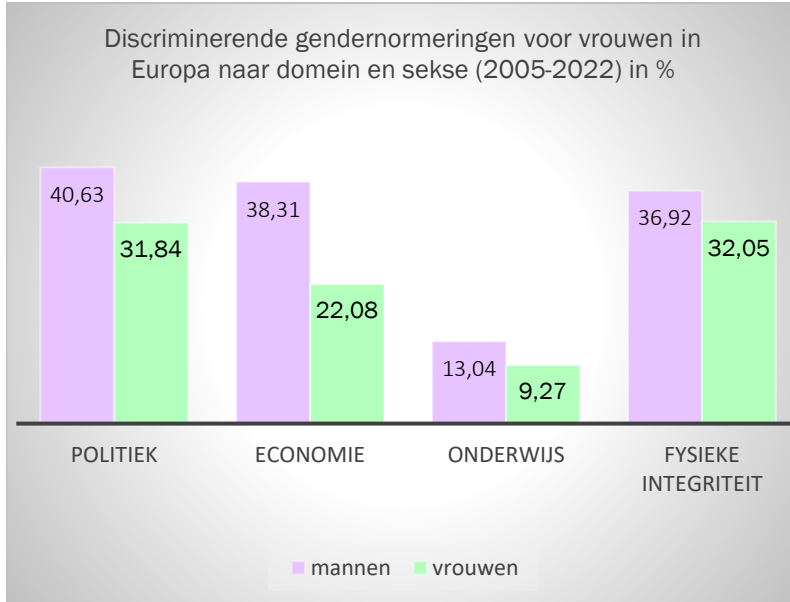
Onderstaande tabel geeft voor alle landen een overzicht van het aandeel van de bevolking naar discriminerende normering over vrouwen, naar domein en naar sekse.

Aandeel Europeanen met discriminerende gendernormeringen voor vrouwen in 2017-2022								
	Politiek		Onderwijs		Economie		Fysieke integriteit	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Andorra	23,30	<u>24,00</u>	2,83	2,37	11,16	20,51	20,98	20,55
Bulgarije	46,30	<u>65,87</u>	9,46	13,44	24,40	52,91	34,53	49,52
Cyprus	44,65	53,69	13,73	18,09	43,97	<u>62,09</u>	57,87	57,27
Duitsland	10,70	15,79	3,19	5,29	11,71	19,23	21,42	<u>24,79</u>
Estland	53,72	<u>65,17</u>	14,49	19,66	39,46	56,49	33,21	43,25
Finland	21,29	30,13	6,14	7,66	18,48	30,59	26,10	<u>34,66</u>
Frankrijk	34,37	<u>38,06</u>	5,42	8,56	25,78	26,68	21,54	24,48
Griekenland	20,16	39,85	6,51	9,40	36,70	<u>57,65</u>	27,20	34,36
Hongarije	37,86	<u>51,82</u>	17,46	21,15	34,52	46,00	28,57	34,95
Italië	12,55	26,07	7,21	8,85	24,31	35,21	47,14	<u>43,82</u>
Nederland	20,00	21,59	1,97	4,76	4,91	11,57	13,64	<u>22,22</u>
Noorwegen	18,92	20,04	2,76	4,68	17,39	<u>26,72</u>	16,20	17,32
Polen	44,49	53,97	9,98	15,17	43,22	45,84	<u>55,82</u>	54,11
Roemenië	46,04	60,22	17,98	22,88	48,39	<u>61,18</u>	59,97	65,35
Servië	40,96	50,45	8,88	12,89	19,20	43,16	49,31	<u>59,44</u>
Slovakije	52,47	<u>73,23</u>	30,06	36,25	50,40	71,14	50,08	54,11
Slovenië	30,57	<u>40,10</u>	5,25	12,73	19,86	34,74	27,52	35,65
Spanje	28,67	<u>32,60</u>	11,69	11,73	17,48	23,05	29,48	28,96
Tsjechië	54,60	<u>74,11</u>	19,28	32,10	38,13	63,75	38,16	48,72
UK	19,40	<u>22,36</u>	2,40	3,12	7,18	14,87	7,57	8,97
Zweden	14,49	<u>17,47</u>	1,42	3,93	6,36	11,82	13,18	15,57
Zwitserland	24,92	17,36	6,03	12,29	30,66	27,80	25,61	<u>34,27</u>

Opvallend is het hoge tot zeer hoge percentage mannen en vrouwen met discriminerende vooroordelen over vrouwen en de verrassend kleine genderkloof inzake normeringen in verband met de fysieke integriteit van vrouwen. Dit neemt niet weg dat er verschillen zijn tussen landen en tussen vrouwen en mannen.

Algemeen hebben vrouwen minder beperkende vooringenomenheid over vrouwen dan mannen.¹⁶ De minste verschillen tussen vrouwen en mannen situeren zich op vlak van onderwijs en fysieke integriteit, met een respectievelijke genderkloven van 3,77% en 4,87%. Op politiek vlak is er een normeringskloof van 8,79% tussen vrouwen en mannen. Op economisch domein is er echter een markant verschil in normering tussen vrouwen en mannen, met een genderkloof van 16,23%.

Meer dan vier op tien mannen en meer dan drie op tien vrouwen menen dat mannen betere politiek leiders zijn en/of negeren die het belang van gelijke rechten van vrouwen voor de democratie negeren.

Bijna vier op tien mannen meent dat mannen meer recht hebben op een betaalde job of betere bedrijfsleiders zijn. Hier zien we de grootste kloof tussen mannen en vrouwen: slechts één op vijf vrouwen deelt deze mening.

Prevalentie in de periode 2017-2022 (Europa)

Bekijken we enkel de laatste bevragingsperiode 2017-2022, waarbij tien Europese landen betrokken waren: Andorra, Cyprus, Duitsland, Griekenland, Nederland, Roemenië, Servië, Slovakije, Tsjechië en het Verenigd Koninkrijk (UK) dan blijkt dat discriminerende gendernormen nog steeds frequent voorkomen; dit evenwel met verschillen tussen landen en tussen de seksen.

In de helft van de landen komen beperkende vooringenomenheden op **politiek** vlak het meest voor. Gemiddeld gaat het om 38,17% van de bevolking, waaronder 43,50% mannen en 33,22% vrouwen. Nederland en het Verenigd Koninkrijk presteren het best. Toch neemt ook in deze landen die goed vergelijkbaar zijn met ons land, zowat één op vijf personen aan dat mannen betere politieke leiders zijn en/of negeren ze dat gelijke rechten voor vrouwen essentieel is voor de democratie.

In vier landen komt discriminerende normering over de **fysieke integriteit** van vrouwen het meest frequent voor. Gemiddeld gaat het over zowat de helft van de bevolking (49,21) die meent dat partnergeweld geoorloofd kan zijn en/of dat vrouwen niet het recht hebben om zelf over hun voortplanting te beslissen, waaronder: 39,57% mannen en 34,62% vrouwen.

In één land, Griekenland, komt **economische** vooringenomenheid het meest voor: 46,48% van de Griekse bevolking meent dat mannen betere zaakvoerders zijn dan vrouwen en/of dat mannen meer recht hebben op betaalde arbeid, waaronder: 36,37% vrouwen en 57,65% mannen. Op vlak van **onderwijs** zijn er het minst beperkende vooroordelen over vrouwen. Toch gaat het gemiddeld nog om zowat 12,52% van de bevolking: 15% mannen en 10% vrouwen.

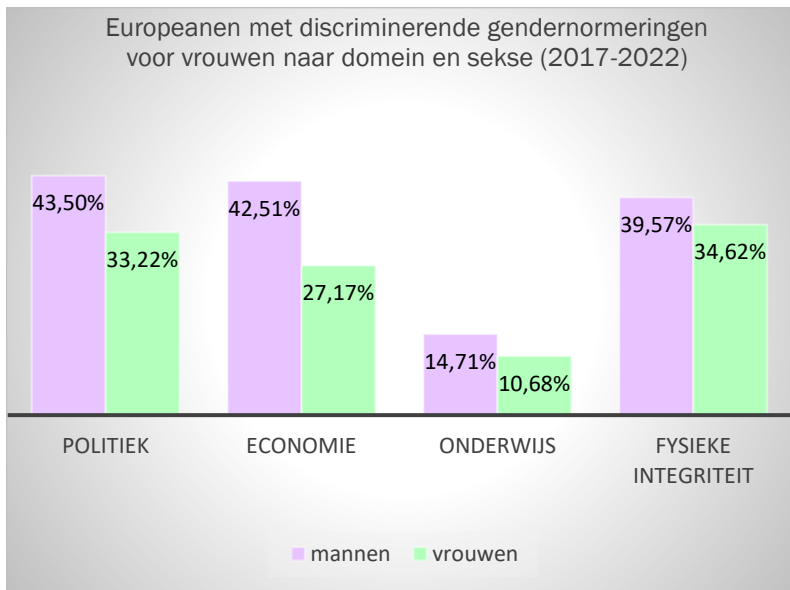
¹⁶ De enige uitzondering hierop betreft het domein 'fysieke integriteit' in Polen, waarop iets meer vrouwen discriminerende normeringen voor vrouwen hebben dan mannen.

Discriminerende normering voor vrouwen naar sekse en domein in de periode 2017-2022 in %								
	Politiek		Onderwijs		Economie		Fysieke integriteit	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Andorra	<u>23,65%</u>		<u>2,60%</u>		<u>15,90%</u>		<u>20,76%</u>	
	23,30%	24,00%	2,83%	2,37%	11,16%	20,51%	20,98%	20,55%
Cyprus	<u>49,03%</u>		<u>15,82%</u>		<u>52,74%</u>		<u>57,59%</u>	
	44,65%	53,69%	13,73%	18,09%	43,97%	62,09%	57,87%	57,27%
Duitsland	<u>13,18%</u>		<u>4,21%</u>		<u>15,37%</u>		<u>23,06%</u>	
	10,70%	15,79%	3,19%	5,29%	11,71%	19,23%	21,42%	24,79%
Griekenland	<u>29,34%</u>		<u>7,86%</u>		<u>46,48%</u>		<u>30,56%</u>	
	20,16%	39,85%	6,51%	9,40%	36,70%	57,65%	27,20%	34,36%
Nederland	<u>20,76%</u>		<u>3,25%</u>		<u>7,96%</u>		<u>17,69%</u>	
	20,00%	21,59%	1,97%	4,76%	4,91%	11,57%	13,64%	22,22%
Roemenië	<u>51,71%</u>		<u>19,92%</u>		<u>53,49%</u>		<u>62,05%</u>	
	46,04%	60,22%	17,98%	22,88%	48,39%	61,18%	59,97%	65,35%
Servië	<u>45,49%</u>		<u>10,79%</u>		<u>30,57%</u>		<u>54,16%</u>	
	40,96%	50,45	8,88%	12,89%	19,20%	43,16%	49,31%	59,44%
Slovakije	<u>62,06%</u>		<u>32,91%</u>		<u>60,02%</u>		<u>51,93%</u>	
	52,47%	73,23%	30,06%	36,25%	50,40%	71,14%	50,08%	54,11%
Tsjechië	<u>63,54%</u>		<u>25,15%</u>		<u>49,91%</u>		<u>43,0%3</u>	
	54,60%	74,11%	19,28%	32,10%	38,13%	63,75%	38,16%	48,72%
UK	<u>20,86%</u>		<u>2,71%</u>		<u>10,37%</u>		<u>8,23%</u>	
	19,40%	22,36%	2,40%	3,12%	7,18%	14,87%	7,57%	8,97%

De verschillen tussen landen zijn vaak groot, evenals de verschillen tussen de seksen. Algemeen hebben vrouwen minder discriminerende vooringenomenheid over vrouwen dan mannen. De gemiddelde genderkloof is het kleinst op vlak van onderwijs (4,03%), gevolgd door deze inzake fysieke integriteit van vrouwen (4,98). De grootste opiniekloven betreffen de economische rechten en capaciteiten van vrouwen en beperkende politiek-democratische normeringen voor vrouwen. De verschillen in oordeel tussen vrouwen en mannen op deze domeinen bedragen respectievelijk gemiddeld 15,34% en 10,28%.

Uit de bevragingen blijken de ernst, omvang en hardnekkigheid van de problematiek. De resultaten spreken de wijd verbreide aanname in onze samenleving tegen, dat het in de westerse hoog ontwikkelde en vrije samenleving niet zo'n vaart loopt met gendergebonden discriminerende normeringen voor vrouwen en dat dit een eerder marginaal probleem is. Dit is niet het geval. Het gemiddeld aandeel van de Europeanen dat er discriminerende gendernormen voor vrouwen op nahoudt ligt ook hoger dan het gemiddelde aandeel gedurende de periode 2005-2022. Dit lijkt in overeenstemming met de wereldwijde trend van toegenomen weerstand tegen gelijke rechten voor vrouwen en van stagnatie inzake vooruitgang op gebied van mensenrechten en empowerment.

Het gemiddeld aandeel van de Europeanen dat er discriminerende gendernormen voor vrouwen op nahoudt is in de periode (2017-2022) toegenomen.

Dit aandeel ligt nu hoger dan het gemiddeld aandeel van de bevolking gespreid over alle bevragingen in alle betrokken landen (2005-2022).

In veel delen van de wereld hebben bewegingen tegen gendergelijkheid aan kracht gewonnen en staan eerder verworven rechten van vrouwen onder druk of ze werden reeds teruggedraaid.¹⁷ Deze achteruitgang doet zich voor te midden van een crisis in de menselijke ontwikkeling. In de laatste jaren, met name in 2019, 2020 en 2021 daalde de wereldwijde [Human Development Index](#) ¹⁸ en stagneerde de vooruitgang op de domeinen die de [Genderongelijkheidsindex \(GII\)](#) meet, zijnde: reproductieve gezondheid, empowerment (politiek, onderwijs) en deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt. ¹⁹

Een evolutie gedreven door meervoudige crisissen zoals de Covid-19 pandemie, de klimaatcrisis, toenemende polarisatie en spanningen binnen en tussen landen, disruptieve veranderingen in de productiekrachten en de levensvoorwaarden... waardoor ongelijkheid, armoede, honger, menselijke onveiligheid, humanitaire crisissen, geweld en gewapend geweld toenemen, waardoor heel wat landen en internationale instellingen in hun voegen kraken.

Het samenkomen van deze destabiliserende krachten zijn een bron van toenemende angst en onzekerheid in de wereld, waardoor steeds meer mensen hun vertrouwen in de democratie, in solidariteit en in de mensenrechten verliezen en ertoe neigen hun toevlucht te zoeken in autoritarisme, terugkeer naar waarden van het verleden en simpele oplossingen. Met als gevolg groeiend succes van populistische leiders, simplismen, ideologisch extremisme, sociale en politieke polarisering, die versterkt worden door algoritmes van de 'sociale' media die extreme standpunten en leugens ²⁰ - inclusief over gendergelijkheid en feminisme – een wereldwijd, ongebreideld forum bieden, én deze krachten en trends op deze manier ook versterken.

¹⁷ See Bergsten and Lee (2023), Biroli and Caminotti (2020) and Roggeband and Krizsán (2020). Bergsten, S., and Lee, S. A. 2023. "The Global backlash against women's rights: a stark reminder on International Women's Day." Human Rights Watch Dispatches [blog], 7 March. Biroli, F., and Caminotti, M. 2020. "The conservative backlash against gender in Latin America." Politics & Gender 16(1). Roggeband, C., and Krizsán, A. 2020. "Democratic backsliding and the backlash against women's rights: understanding the current challenges for feminist politics." United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, New York.

¹⁸ De HDI wereldwijde waarde bedroeg 0,739 punt in 2019; 0,735 punt in 2020 en 0,732 punt in 2021. Statistical annex HDI trends, 1990 -2021 in UNDP, Human Development Report 2021/2022, [Uncertain times, unsettled lives. Shaping our futures in a transforming world.](#)

¹⁹ Deze index meet genderongelijkheid op vlak van reproductieve gezondheid, politieke empowerment, onderwijs en deelname aan de arbeidsmarkt.

²⁰ Zogenaamd fake news in 21ste-eeuws jargon.

Impact van discriminerende gendernormering en de weg naar gelijkheid

Genderongelijkheid is wereldwijd één van de meest hardnekkig vormen van ongelijkheid. Gegeven dat zowat de helft van de wereldbevolking hierdoor benadeeld of geschaad wordt, is het ontegensprekelijk één van de grootste obstakels voor menselijke ontwikkeling.

Seksistische stereotypen en discriminerende normeringen beperken het welzijn, de keuzevrijheid en de autonomie van vrouwen. Ze faciliteren geweld en seksueel geweld, bestendigen economische ongelijkheid en armoede van vrouwen en belemmeren dat vrouwen opkomen voor hun belangen en rechten. Ze sturen het gedrag en beperken de opties, keuzes, kansen en het handelingsvermogen van vrouwen omdat ze mee bepalen wat vrouwen zijn en behoren te zijn, wat van vrouwen verwacht wordt dat ze kiezen en doen. Tegelijk beïnvloeden en bepalen ze effectieve rechten, vrijheden en kansen van vrouwen en privilegiëren ze personen voor wie deze sociale beperkingen niet gelden. Ze schenden de mensenrechten van vrouwen (in al hun diversiteit) en hinderen het bereiken van gendergelijkheid.

Gendernormeringen en -stereotypen beïnvloeden attitudes, sociale relaties en machtsdynamieken op fundamentele wijze. Ze zijn een belangrijke factor in het bestendigen én het bestrijden van genderdiscriminatie. Bijvoorbeeld. Ongelijke deelname van vrouwen aan macht en besluitvorming zijn deels te wijten aan vooroordelen zoals de onderwaardering van hun capaciteit om deze posities in te nemen. Dergelijke vooroordelen bekrachtigen de miskennis van de rechten en beperken de kansen van vrouwen op gelijke deelname aan macht en besluitvorming. Het feit dat veel mensen geloven dat mannen betere politieke leiders en betere zaakvoerders zijn kan deels ook verklaren waarom vrouwen, ondanks het opheffen van formele belemmeringen voor deelname aan macht en besluitvorming, nog steeds een moeizame strijd moeten voeren om politieke en economische macht te verwerven, uit te oefenen en te behouden.

Alle discriminerende gendernormeringen zijn potentieel schadelijk voor de mensenrechten van vrouwen. Geen enkele vooringenomenheid raakt de autonomie en het welzijn van vrouwen echter harder dan die normeringen welke geweld op vrouwen verantwoorden of faciliteren. Het gaat hierbij om een samenspel van normeringen die geweld op vrouwen direct goedkeuren, waarden en normen die de sociale en fysieke controle van mannen over vrouwen ondersteunen (m.i.v. controle over hun bezittingen) en normeringen die gebruik van geweld in het algemeen als acceptabel voorstellen. Dergelijke vooringenomenheden zijn ook bijzonder schadelijk voor de evenwichtige ontwikkeling van de samenleving. Ze vergroten het risico op partnergeweld, intimidatie, seksueel misbruik, feminicide, seksueel geweld, maar ook algemeen geweld en zelfs gewapend geweld. Onveiligheid van vrouwen heeft een grote impact op de veiligheid in en van de samenleving als geheel.

Discriminerende normering voor vrouwen raakt de ontwikkeling van de samenleving in zijn totaliteit. Bijvoorbeeld. De deelname van vrouwen aan het beleid diversifieert de politieke agenda en heeft een positieve impact op vele beleidsdomeinen: van gezondheid en kinderopvang tot zorg voor het klimaat en milieu.²¹ Er is ook een significant verband vastgesteld tussen een sterkere aanwezigheid en leiderschap van vrouwen in de publieke administratie en de kwaliteit van openbare diensten en betere ontwikkelingsresultaten.²² Uitsluiting van vrouwen heeft directe gevolgen voor het succes van vredesakkoorden, voor het gebruik van geweld en gewapend als middel om een doel te bereiken. Mary Caprioli toonde jaren geleden al een direct en statistisch significant verband aan tussen de individuele rechten, status en veiligheid van vrouwen in de samenleving en de mate van waarin deze samenleving veilig is voor alle burgers en bereid is om gewapend geweld te gebruiken.²³

Er bestaat een directe link tussen discriminerende gendernormering voor vrouwen en de mate van gendergelijkheid en duurzaamheid. Door vrouwen uit te sluiten van leiderschap en besluitvorming ontbreken hun belangen, visies, ervaringen, vaardigheden en stemmen, waardoor uiteindelijk iedereen slechter af is. Respect voor de mensenrechten en volwaardige betrokkenheid van vrouwen in de maatschappij en bij de

²¹ UN Women and UNDP, 2022, [Government responses to Covid-19: lessons on gender equality for a world in turmoil](#).

²² McKinsey & Company and UNDP, 2017, [Gender diversity in the state: a development accelerator?](#)

²³ Mary Caprioli in Valerie Hudson, [Sex and world peace](#), Columbia University Press.

besluitvorming en het beleid heeft directe positieve gevolgen voor de duurzame ontwikkeling van een land²⁴.

Een beleid dat duurzame ontwikkeling beoogt moet gendergelijkheid, gelijke rechten, kansen en empowerment van vrouwen bevorderen en moet daarom steeds ook discriminerende gendernormeringen en beperkende stereotypen over vrouwen aanpakken. Zelfs al houden deze hardnekkig stand, verandering is mogelijk. Een kantelpunt kan bereikt worden wanneer voldoende mensen een nieuwe norm aannemen, waarna dikwijls een multiplicatoreffect optreedt en steeds meer mensen de nieuwe norm overnemen. Dergelijke veranderingen doen zich vaak voor wanneer invloedrijke personen en rolmodellen in de groep deze propageren of indien mensen geïnformeerd worden over de schadelijkheid van bepaalde sociale normen of praktijken.

Echter niet alle sociale normen veranderen door het bereik van sociaal kantelpunt te stimuleren. Dit geldt in het bijzonder voor aannames en gedragingen die geassocieerd worden met groepsidentiteit. Groepsidentiteiten kunnen interventies die gericht zijn op het bereiken van een sociaal kantelpunt over bepaalde normen ondermijnen.²⁵ Het veranderingsproces in gendernormering en de opheffing van nadelige genderstereotypering wordt beïnvloed door een samenspel van formele en informele socialisatieprocessen, institutionele en structurele maatregelen, wetenschappelijke doorbraken en kennisdeling.

Kortom, een mix van maatregelen, wetgeving en programma's op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, kwaliteitsvolle publieke dienstverlening (zorg, mobiliteit), onderzoek, innovatie, publieke sensibilisering en informatie, ondersteund door een gecombineerd beleid van gendermainstreaming en steun voor de acties van de vrouwenbeweging en het middenveld, m.i.v. het beleid van bedrijven en een gericht mediabeleid, die samen een maatschappelijk kantelpunt voor gendergelijkheid kunnen genereren. De activiteiten van vrouwenorganisaties en de feministische beweging die gelijke rechten en kansen voor vrouwen opeisen stellen beperkende gendernormeringen en structurele hinderpalen voor vrouwen aan de kaak en vergroten zo de maatschappelijke capaciteit van vrouwen. Op deze manier versterken ze respect voor de mensenrechten, sociaaldemocratische waarden, economische productiviteit, welzijn en de duurzame ontwikkeling van de samenleving.²⁶

De aanwezigheid van sterke feministische beweging en een middenveld waarin vrouwen actieve rollen opnemen heeft een gunstig effect op de kentering van traditioneel beperkende seksismen. Dit op twee manieren: door beleidshervormingen te stimuleren en door een nieuwe invulling te geven aan genderrollen en machtsverhoudingen. Landen waarin de capaciteit van vrouwenbewegingen beperkt is hebben de grootste vooroordelen tegen gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en ervaren daar heel wat nadelen van, m.i.v. minder gunstige economische ontwikkeling.²⁷

Discriminerende gendernormeringen voor vrouwen aanpakken is een keuze die we als samenleving kunnen en moeten maken. Het is een niet onmogelijke uitdaging die we moeten aangaan, voor het welzijn van vrouwen, van de mensheid en van de planeet.

Maggi Poppe, februari 2024.

²⁴ OECD, 2008, [Gender and sustainable development. Maximising the economic, social, and environmental role of women](#). OECD, 2021, [Gender and the environment : building evidence and policies to achieve the SDGs](#).

²⁵ . Ehret S., Constantino S.M (a.o.), 2022, [Group identities can undermine social tipping points after intervention](#).

²⁶ Het is des te verwonderlijker dat vrouwenorganisaties wereldwijd sterk ondergefinancierd zijn. Amper 1% van het officiële ontwikkelingsgeld gaat naar vrouwenorganisaties. Zie [ODI policy briefing](#), september 2022.

²⁷ [Feminist mobilizations defying gender social norms](#), spotlight 6.7 in UNDP, Human Development Report 2021/2022, [Uncertain times, unsettled lives. Shaping our futures in a transforming world](#).